

Key words: workforce development; economy; East of Ukraine; distance learning; skills; economic resilience.

References

1. Nora Soliman, Tommy Galloways, Snizhana Leu (2020). A workforce development approach for a better economy in the East of Ukraine. Aktualni problemy tekhnolohichnoi ta profesiinoi osvity. Materialy II Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii, 14 travnia 2020 r. Hlukhiv: Hlukhivskiy NPU im. O. Dovzhenka, 20202, 282 s., S. 193-195.

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-276-278>

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ДОСВІДУ ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ ШВЕЦІЇ ДЛЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Оксана Гринюк

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження було проаналізувати досвід Швеції, яка досягла вагомих успіхів у вихованні екологічної культури молоді і на сьогодні є найбільш екологічно чистою країною світу, а також виокремити важливі перспективні шляхи щодо поліпшення екологічної освіти в Україні і екологічного виховання майбутніх поколінь.

Розкрито, що однією з ключових умов досягнення сталого розвитку є формування екологічної культури кожної людини і суспільства в цілому, що являє собою єдність рішення трьох проблем: широке роз'яснення згубних наслідків забруднення довкілля; використання екологічного підходу до організації економіки та інших сфер життя і діяльності суспільства; формування екологічної свідомості. Очевидно, що перша і друга проблеми цілком залежать від успішного вирішення третьої. Тож, саме екологічна культура сприяє трансформації суспільної і особистісної свідомості – формує екологічний світогляд, наукову картину світу і ціннісні екологічні установки, що переростають у переконання.

На особливу увагу в питаннях виховання екологічної культури дітей та молоді заслуговує досвід Швеції – країни, що займає лідируючі позиції в світі за якістю навколишнього середовища.

Виявлено, що гармонія з природою – частина шведської культури та її національної самосвідомості. Культурна політика даної країни робить акцент на вихованні гармонійної, інтелектуальної, фізично розвиненої особистості, здатної до творчості і самовизначення, адаптованої до швидко змінюваних умов життя. Проблеми екології в країні вирішуються як економічним шляхом, так і зусиллями, спрямованими на виховання екологічної культури та екологічної грамотності населення [2].

Пріоритетними в екологічній освіті Швеції є заняття на природі. Система «Лісових шкіл» діє в Швеції вже більше 40 років. Тут діти знайомляться і досліджують природу в усьому її різноманітті, вчать правильно поводитися в лісі, приймати самостійні рішення в екстремальних природних умовах. Для занять на природі виділені спеціальні дні і проектні тижні. У програми «Лісових шкіл» обов'язково входять екологічні ігри, основна мета яких – емоційне сприйняття природи. Поряд зі звичайними стаціонарними дошкільними установами в Швеції існують вуличні сади, в яких діти практично весь час знаходяться на повітрі: вони проводять садові роботи, садять рослини, доглядають за ними, займаються фізкультурою.

Слід зазначити, що в освітній системі України розроблені та втілюються навчальні програми з інтегрованих курсів «Довкілля» для учнів 1-4 та 5-6 класів, «Природничі науки» для учнів 10-11 класів, що передбачають систему уроків серед природи. Під час таких уроків школярі спостерігатимуть і досліджуватимуть об'єкти довкілля, за допомогою вчителя встановлюватимуть міждисциплінарні зв'язки, на основі яких в учнів формуватимуться цілісні знання про природу, наукову картину світу і її особистісно значиму складову – образ світу [1]. Мета вчителів даних курсів сформувані в школярів потребу не лише споглядати і аналізувати побачене, а й дбайливо ставитися до природи, охороняти і збагачувати її.

Одна з важливих складових екологічної культури Швеції – формування здорового способу життя, головним компонентом якого є заняття спортом. Гімнастика входить в обов'язкову програму фізичного виховання в дитячих садках і школах, широко поширений лижний спорт. На базі шведського громадського руху любителів-лижників була створена

«Природна школа», девіз якої – «На природу – в будь-яку погоду!». Такі школи існують у багатьох районах Швеції, їх відвідують понад 100 тис. дітей. У них діти вивчають природу, вчать піклуватися про неї, берегти дивовижний зелений світ нашої планети, використовуючи в пізнавальних іграх і художній творчості природний матеріал (шишки, листя, камінці, палички та ін.).

Програма «Природної школи» підкорює своєю простотою, доступністю і казковістю. Придумав усіх казкових персонажів і їх пісні Госта Фром: чоловічка Мулле, який народився в лісі і захищає ліси; його друга Лососіка, який охороняє водойми; Нову, яка живе в горах і піклується про повітряний океан; Косму, яка охороняє космічний простір. Для дітей створюється маленький світ навколо Мулле, і вони дізнаються, як потрібно поводитися в лісі, щоб він залишився задоволений. Головне у всьому цьому, звичайно, гра в обстановці лісу, але граючи, діти дізнаються про рослини, дерева і тварин. Школа Мулле дарує дітям радість відкриттів і розвиває їх відповідальність за все живе [2].

Дуже популярні в Швеції екологічні стежки в національних парках, пройшовши по яких з екскурсоводом можна дізнатися багато цікавого про його мешканців, розширити знання про природні об'єкти, процеси і явища навколишнього середовища та навчитися оцінювати результати впливу людини на природу.

В Швеції, починаючи з молодших класів, дітям прищеплюють екологічні навички, пов'язані з сортуванням побутового сміття. Такий урок проходить раз на тиждень, під час якого дітям наочно показують як відбувається поділ відходів: які з них можуть піддаватися вторинній переробці, а які вважаються небезпечними і потребують знищення. Також величезний вплив на формування екологічної свідомості і поведінки дітей та підлітків мають освітні та виховні програми ЗМІ про захист навколишнього середовища, що є в сучасному світі основними вихователями молодого покоління. Наприклад, по центральному телебаченню Швеції двічі на тиждень виходить передача для дітей «Jätteiden tuotannon matkaan» (подорож від виробництва до відходів), яка формує у них правила поведінки, спрямовані на дбайливе ставлення до природи [2].

Зроблено висновок, що освітня система України, враховуючи досвід Швеції, повинна орієнтуватись на відкриту модель екологічного

виховання, в основу якої необхідно закласти процес, який змусить державні органи, підприємства, населення приймати дієву участь у житті навчальних закладів. Система екологічного виховання в Україні повинна носити безперервний характер: сім'я – дитячий садок – школа – університет – професійна діяльність. Слід зауважити, що пріоритетною ланкою розвитку нашої країни повинно бути екологічне виховання дітей саме дошкільного віку. Навчальні програми з усіх шкільних предметів мають бути спрямовані на екологічну освіту і виховання екологічної культури майбутнього покоління. Не менш важливою є професійна підготовка і компетентність учителів, які мають демонструвати велику творчу активність, глибоке розуміння екологічних проблем, необхідність їх вирішення за допомогою вироблення стратегії і тактики поведінки людини і взаємодії його з природою. Особливу увагу слід звернути на те, що основний вплив на процес розвитку і зміцнення в житті суспільства екологічних принципів відіграє державна екологічна політика, що визначає державні пріоритети і використовує національні традиції в процесі виховання суспільної і особистісної екологічної культури. Як результат – у підростаючого покоління сформується соціально-цінний особистий досвід взаємодії з навколишнім світом, що сприятиме подоланню споживчих установок у ставленні до природи і її ресурсів.

Ключові слова: екологічне виховання; екологічна культура; Швеція; «Природна школа».

Література

1. Ilchenko V.R., Huz K.Zh. Tsilisna osvita «Dovkillia» yak variant skladovoi osvity dlia staloho rozvytku. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32305046.pdf> (data zvernennia: 18.05.2021).
2. Shvedyi i priroda: lyubov na vsyu zhizn. URL: https://ru.sweden.se/ofitsialnyiy_sayt_Shvetsii_na_russkom_yazyike (data zvernennya: 18.05.2021).